

KATONA TIBOR

Gondolatok a hazugságvizsgálatról az Emberi Jogok Európai Egyezményének tükrében

Messze nem állítható, hogy a hazugságvizsgálat, mint a büntetőeljárás bizonyítás egyik eszköze az eljárásjogászok vizsgálódásának homlokterében állna – sem tudományos megközelítéssel, sem a praktikum számára nem különösebben, vagy kirívóan „izgalmas” a téma. Mondhatnánk: „egy a sok között”, ráadásul az igen érdekes – kihívó – szabályozási környezet miatt bizonyos mértékű idegenkedés is tapasztalható a rendszerben.

Annál inkább veszi ajkára a közbeszéd a hazugságvizsgálattal kapcsolatos aggályokat, és – főként a Common Law államaiból érkezett médiák hatására – már-már meggyökeresedett a közfelfogásban, hogy a hazugságvizsgálat egyfajta „főbizonyíték,” vagy a bizonyítékok „koronája.”

Pedig ez messze nem így van.

Az kétségtelen, hogy nem mindegy: a terhelt a valóságnak megfelelő állításokat tesz-e ténybeli védekezése körében, vagy sem. Ez még akkor is igaz, ha valamennyien tudjuk, a magyar büntetőeljárás jog szerint a terhelt a védekezése körében bármit mondhat, valótlan is állíthat; amit nem tehet, az másnak bűncselekmény elkövetésével hamisan való vádolása.

Már a felvetésből is levezethető, hogy a hazugságvizsgálatnak – noha a magyar büntetőeljárás jog nem ismeri a főbizonyíték, vagy perdöntő bizonyíték fogalmát – valamiféle különleges jelentése, atmoszférája van; valamennyien kíváncsiak vagyunk az objektív igazságra, a büntetőbíró pedig hatványozottan nem mutathat agnosztikus attitűdöt ebben a kérdésben.

Erdei Árpád volt alkotmánybíró, egyetemi professzor írta:

„A rászorgáló személy megbüntetését helyeseljük, de nem ismerjük el a büntetés jogosságát, amikor nem látjuk bizonyosnak, hogy azt a bűnösre mérték ki.”¹ Ugyanitt olvashatjuk, hogy „... A büntetőeljárások gyakorlatában az igazság megállapítása a való tények megismerését és ennek kimondását jelenti valamely büntetőügyben.”²

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye (Római Egyezmény 1950.)³ 6. cikke szerint: mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság *tisztességesen*, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntető-

¹ ERDEI ÁRPÁD: *Mi az igazság?* In: ERDEI ÁRPÁD (szerk.): *A büntető ítélet igazságtartalma*. Budapest, 2010. 9. p.

² ERDEI 2010, 11. p.

³ Autentikus szöveg: http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/01BD2C9F-96C5-4AC7-A4F6-389A89_AC_EE_24/0/HUN_CONV.pdf (Letöltési időpontja: 2011. május 30.)

jogi vádak megalapozottságát illetően. Az ítéletet nyilvánosan kell kihirdetni, a tárgyalóterembe történő belépést azonban meg lehet tiltani a sajtónak és a közönségnek a tárgyalás teljes időtartamára vagy egy részére annyiban, amennyiben egy demokratikus társadalomban ez az erkölcsök, a közrend, illetőleg a nemzetbiztonság érdekében szükséges, ha e korlátozás kiskorúak érdekei, vagy az eljárásban résztvevő felek magánéletének védelme szempontjából szükséges, illetőleg annyiban, amennyiben ezt a bíróság feltétlenül szükségesnek tartja, mert úgy ítéli meg, hogy az adott ügyben olyan különleges körülmények állnak fenn, melyek folytán a nyilvánosság az igazságszolgáltatás érdekeit veszélyeztetné.

Miként érvényesül a szabály az ECtHR ítélkezési gyakorlatában, ha egy kérelem a poligráffal kapcsolatos?

Az irányadó esetjog az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt

Az EJEB (ECtHR) előtt eddig három olyan ügy volt folyamatban, amelyekben egyáltalán felmerült a poligráf szerepe, ezek mind ítélettel zárultak, de egyik sem hoz közelebb bennünket a megoldáshoz.

Az ügyek közül egy kifejezetten a poligráfra vonatkozó bizonyítási indítványnak a nemzeti bíróság általi elutasításával foglalkozott (*Beloborodov v. Russia* Appl.No.: 11342/05, az ítélet kelte: 2011. január 21). Itt a vádlottnak azt a bizonyítási indítványát, hogy poligráffal vizsgálják meg a helyszínen eljáró rendőrök szavahihetőségét, a nemzeti bíróság elutasította (1/17.). Ezt a folyamodó az Egyezmény 14. Cikke megsértéseként panaszolta az EJEB-nél. Az ügydöntő határozat azonban ezt kategorikusan elutasította, mint nyilvánvalóan alaptalant („manifestly ill-founded”). A folyamodó egyéb irányú kérelmei viszont megalapozottnak bizonyultak, de ez nem ide tartozó kérdés.

További két ügyben csupán felmerült a poligráfos vizsgálat kérdése:

- a *Lisica v. Croatia* ügyben (Appl.No.: 20100/06, az ítélet kelte 2010.február 25.) a Bíróság sikraszállt egyfelől a *fair trial* teljes eljárásra – nem csupán a tárgyalásra - vonatkozó kiterjesztő értelmezése mellett és utalva a történeti tényállásnak azon részére, mely szerint a horvát Be. idevágó rendelkezése lehetővé teszi a poligráfos vizsgálatot a nyomozási szakban [felsorolva több, más bizonyítási eszközzel együtt (!)] lényegében csupán a helyszíni szemle alkalmával ejtett durva eljárási hibákat róttá a kérelmezett Állam terhére, azaz hallgatólagosan tudomásul vette a poligráfos vizsgálat megengedhetőségét.
- A *Bragadireanu v. Romania* ügyben (Appl.No.: 2288/04, az ítélet kelte 2008. március 6.) kiderül, hogy a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárást lefolytató nemzeti *Megyei Bíróság előtt is indítványozhatta* a vádlott a poligráfos vizsgálatát és a bíróság valamennyi bizonyítékot – *egyenrangúan* – vonta a mérlegelés körébe, de a poligráfos teszt eredményét nem fogadta el. Az EJEB álláspontja szerint ez nem is vitatható, ugyanakkor megjegyezte, hogy az Egyezmény 6. Cikke értelmében a *fair trial* követelménye sérelmet szenvedett, mikor a vádlott védője nem volt jelen a vizsgálat alkalmával. Ez egyértelmű megfogalmazás és nem hagy kétséget afelől, hogy az EJEB ítélkezési doktrínájában a poligráfos bizonyítás karakteres szerepet kap az Egyezmény-sértések vizsgálata alkalmával.

Ebből is, de a büntetőeljárás aktuális hazai szabályozásának elveiből és a tételes jogból is látszik, hogy a való tények megismerése döntő célkitűzése a büntetőeljárásnak.

Erre utal különösen az az ítélembíróval szemben támasztott követelmény, mely szerint a bíró a jogszabályok mellett csak a *lelkiismeretének* van alávetve, más, külső behatásra nem is reagálhat.

A lelkiismeret voltaképpen nem más, mint az igazság kiderítése folyamatában - a bizonyítás során - a való tények megismerése után, az azok bizonyító erejében való meggyőződéshez társuló aktuális pszichés viszony.

Az igazság kiderítésére elkötelezetten törekvő ítélembíró nem elégszik meg a rendelkezésre álló bizonyítékok pusztá megismerésével – amit közvédas ügyben az ügyész, pótmagánvédas és magánvédas ügyben pedig a pótmagánvédlő, illetve a magánvédlő köteles „elétárni” –, hanem a büntetőeljárás szabályozásnak megfelelően az officialitás elve is érvényesül; azaz a bíróságnak ítélezése folyamata során hivatalból is mindent meg kell tennie a tényállás teljeskörű feltárása, valamennyi szóbjavó bizonyíték megismerése érdekében. Éppen azért van ez a kötelesség a bíró vállán nyugvó, sokszor keserű, ám az ítélezés magasztosságát tekintve inkább édes-kompromisszumos alapon: keserű teherként, hogy a megismerni kívánó bíró valóban eleget tegyen az eljárási törvényben és a lelkiismeretre vonatkozó íratlan morális-etikai viselkedési szabályozásban foglalt valamennyi kritériumnak.

Ez az elkötelezettség egyben az emberi jogok (alapjogok) iránti elkötelezettség, és mint olyan, most már trichotómiában (is) értelmezhető; várható ugyanis, hogy az ún. alapjogok kérdéskörében eddig tapasztalt és szinergiát messze nem biztosító dualista lehetőség, hogy t.i. az EJEB elsődlegesen, míg a Curia másodlagosan, mintegy áttételesen hívja tetemre az alapjogok megsértőit, a „lisszabonizált” állapot határozott törekvés arra, hogy e két szupremácia és a nemzeti alkotmánybíróságok „jegyben járjanak” ebben a kérdéskörben. Az nehezen védhető ugyanis, hogy a két szupremácia állásfoglalásaival szembe meneteljen a nemzeti alkotmánybíróságok.

Miután az Alapjogi Karta elsődleges jogforrássá vált a Lisszaboni Szerződéssel és az EU csatlakozása is küszöbön áll az ECHR-hez, ezekre is fokozott figyelemmel kell lennünk:

a) Az Alapjogi Karta szabályozása:

„VI. CÍM

IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS

47. cikk

A hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog

Mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, az e cikkben megállapított feltételek mellett joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz.

Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja.

Mindenkinek biztosítani kell a lehetőséget tanácsadás, védelem és képviselő igénybevételehez.

Azoknak, akik nem rendelkeznek elégséges pénzeszközökkel, költségmentességet kell biztosítani, amennyiben az igazságszolgáltatás hatékony igénybevételehez erre szükség van.”

b) A ma még hatályos Alkotmány (1949. évi XX. törvény) 57.§ (1) bekezdése is – halványabban ugyan, de – hasonló szabályozást tartalmaz:

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság *igazságos* és nyilvános tárgyaláson bírálja el.”

c) Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25., hatályba lép 2012. január 1. napján) XXVIII. Cikk (1) bekezdése szerint:

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság *tisztesseges* és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

Ez utóbbi már autentikus és koherens az Egyezmény és a Karta szövegével, világosabban tükrözi a tisztességes eljárás narratíváját, gyakorlatilag szervesen beépíti azt az Alaptörvénybe.

Visszakanyarodva a főkérdés tárgyához, nézzük meg, mit is takar a terminológia: poligráfia?

A poligráfia, melyet a közbeszéd és a szakmai nomenklatúra is mondhatni következetesen hazugságvizsgálatnak tart, különböző, a terhelt, illetve más eljárási résztvevők – pl. a tanúk, különösen érdemi körben a sértett – testének fiziológiai változóit, úgy mint a vérnyomást, a szívritmust, a légzést és a bőr elektromos ellenállását egy időben mérő, tároló tevékenység. Széles értelemben poligráfnak tekintjük mindazon gépi eszközöket, melyek alkalmasak az ún. *biofeedback* (biológiai visszajelzés) kinyerésére. [Nota bene a hazai Be. nagyvonalúan csupán a terhelti poligráfiáról ír explicite, de a többi szóbjárható résztvevőről nagyvonalúan elfeledkezik, pedig a törvényszöveg nem hagy kétséget afelől, hogy a sértett és a tanúk esetében is alkalmazható (lenne) az instrumentum, én magam még nem találkoztam mindazonáltal olyan ügygel, melyben a terheltén kívül más is elvégezték volna a poligráfós vizsgálatot (jogalkalmazói vákuum)].

A kriminológiai bevetés során alapvetően neurofiziológiai, alapvető fiziológiai változókat mérnek, utóbbiakat is azonban a neurofiziológiai változók aspektusában; a véráramlása, a vérnyomás, a légzés és a szívritmus, valamint a bőr elektromos ellenállásának mérése azért nagyon fontos, *mai tudásunk szerint objektívnek mondható* kritériumokat ölel fel, mely változók szomatikusan nem, vagy nagyon nehezen változtathatók. A külső behatásokra adott most említett neurofiziológiai és egyéb, de azon alapuló ingerválaszok detektálása, azok értékelése – álláspontom szerint – *különleges* szakértelmet igénylő feladat, a papír-alapon, vagy elektronikus formában megjelenített és akár szemrevételezéssel, akár digitális jelfeldolgozással és értékeléssel történő elemzése távolra mutató eredményeket produkálhat az adott személy esetében arra, hogy bizonyos kérdésekre milyen válaszokat adott, hovatovább és végső soron pedig arra, hogy a vizsgált személy nagy valószínűséggel igazat állított-e, avagy állítása hamis lehet.

Sokan áltudománynak tartják a poligráfiát, ennek ellenére számos államban bizonyítási eszközként tartják számon és vetik be, de eredményesnek bizonyult az üzleti szférában is a köz-, vagy magánszektor alkalmazottjainak kiválasztásakor, vagy az ún. magánnyomozásban.

Meg kell jegyezni, hogy hazánkban is számos cég foglalkozik magánnyomozás, vagy fejedelmek keretében a poligráfós vizsgálattal.⁴ Az Amerikai Egyesült Államokban olyan színvonalra fejlesztették az eljárást – vagy annyira notóriusan hisznek benne

⁴ pl.: <http://www.tudakozo.hu/poligraf-vizsg%C3%A1llat.html>

–, hogy már hordozható változatát is kifejlesztették az Egyesült Államok hadserege számára.⁵

Annyit biztonsággal kijelenthetünk, hogy fontos bizonyítási eszközről van szó, olyanról, melynek bevetésével hasznos bizonyítékra tehetünk szert. Ez a bizonyítási eszköz, illetve a bizonyíték nem vet fel hierarchikus kérdést semmilyen értelemben, megfelelően a hazai eljárási szabályozásnak, ez azonban egyszersmind azt is jelenti, hogy indokolatlanul oszt mellőzöttséget a hazai büntetőeljárásban.

A hazai szabályozás története:

A hazugságvizsgálat szabályozásának vizsgálata a hazai büntető eljárásjogban

A büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény (a továbbiakban: „régí Be.”) expressis verbis – nevesítve – nem ismerte a hazugságvizsgálat fogalmát.

Ennek ellenére a bizonyítási eljárást levezető hatóságok rendre alkalmazták – mondhatni önkényesen – a *szabad bizonyítás* általános eljárásjogi elvének jegyében.

Noha tételes jogi bizonyítási eszközként, illetve bizonyítékként nem találkozunk tehát a régi Be.-ben az intézménnyel, a Legfelsőbb Bíróság egyik jogesete⁶ világosan utal arra, hogy komoly bizonyítási eszközzel és abból nyerhető bizonyítékkal volt dolgunk a múltban is, olyannal, amelyet – ráadásul – az ítélezési gyakorlat a *szakértői* bizonyítás körébe utalt, és mint olyat, a szakértői véleményekkel egyenrangú bizonyítékként kezelte.

Ez a jogeset egyértelműen állást foglal abban – amint látható –, hogy a poligráf – hazugságvizsgálat, vagy ízlésemnek inkább megfelelően: igazság, vagy igazmondás – vizsgálat – pszichológus szakértők kompetenciájába tartozó, különleges szakértelmet igénylő kérdés. Ezzel a megoldással gyakorlatilag mindenben egyet is érthetünk, és jó darabig tételes jogi szabályozás nélkül is járta a maga helyes útját a poligráf mint bizonyítási eszköz, és az abból nyerhető bizonyítékokat is felhasználták a bíróságok – egyenrangúan a többi bizonyítékkal.

Gyökeresen megváltozott a helyzet az 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: „új Be.”) szabályozásával.

Az új Be. 179. §-a és 180. §-a szabályozzák a gyanúsított kihallgatására vonatkozó előírásokat.

A 180. § (2) bekezdése értelmében a gyanúsított beleegyezése nélkül a vallomása poligráf alkalmazásával nem vizsgálható. (A fiatalokúakra vonatkozó – tiltó – szabályozással külön nem foglalkozom.)

Az már önmagában kényes probléma, hogy a törvény nem definiálja a poligráf, mint bizonyítási eszköz leírását – még utalóan sem; a 182. § – a szaktanácsadó közreműködésére vonatkozó szabályozás – (2) bekezdése viszont kógens módon rendeli, hogy

⁵ https://www.rmda.army.mil/foia/foia_readingroom/%28a%29%282%29%28B%29%20-%20Statements%20of%20policy%20and%20interpretatio%5CALL%5Cr195_6.pdf (Letöltés időpontja: 2011. év május 30.)

⁶ Bírósági Határozatok 1997. évf. 115.sz. jogeset. In: Complex DVD Jogtár, a Szegedi Ítéltábla hálózati példányáról.

szaktanácsadó igénybevétele kötelező, ha a terhelt vallomását a nyomozásban poligráf alkalmazásával vizsgálják.

A szabályozás két ponton is aggályos, és a szabad bizonyítás elvrendszerében komoly, mondhatni hideg ürt hagy maga után:

1. Adós maradt a törvény annak az indoklásával - és e tekintetben a kommentárok sem adnak iránymutatást -, hogy a jogalkotó miért szaktanácsadói kompetencia alá rendelte a poligráfos vizsgálatot.

Érdekes megoldás, hogy a Nyomozási rendelet (Nyor.) 127–132. szakaszai kimerítően foglalkoznak a poligráffal.

Miként azt a Be. Kommentárjának szerzője kiemeli, a vizsgálat nagy *szakértelmet* igényel (!) és miután megbízhatósága erősen kétes, valójában csupán arra alkalmas, hogy „sugallhat bizonyos nyomozási irányokat.”⁷ A Kommentár ezen részét szerzőként jegyző *Láng* is csupán spekulál, mikor ezt írja: „A tapasztalatok szerint a poligráf alkalmazásának értéke megosztja a jogalkalmazói (tehát nem csak a bírói) gyakorlatot s *talán* ez is közrejátszhatott abban, hogy a bizonyítási eljárások közé *nem került be* (ugyanis ott kapott helyet, lásd „A nyomozás lefolytatása” c. fejezetet). Sajnos hiába operál a szerző a Rendőrségről szóló törvény és egyes Legfőbb Ügyészi utasítások idevágó – irigylésre méltóan részletes és professzionális – részlet-szabályozásaival, a tény attól még tény marad: a poligráfos bizonyítást szálkás, durva felületű ékként verte be az „új” Be. a bizonyítási fejezetbe.

Meghatározó elvi kérdés, hogy a szaktanácsadó a szakértőhöz képest lényegesen szűkebb jogosítványokkal bír, annak ellenére, hogy valójában *különleges* szakértelmet igénylő kérdés megválaszolása a feladata. A Be. 182. § (1) bekezdése azonban – sajnos – a szaktanácsadó közreműködését és a hozzá rendelt poligráf alkalmazását, mint a bizonyítási eszközök felkutatásához, megszerzéséhez, összegyűjtéséhez, vagy rögzítéséhez szükséges különleges szakismerettel indokolja. További, meggyőző indokolást nem találunk, valójában tautológiával állunk szemben.

2. Problematikus az is, hogy miért kizárólag a nyomozásban alkalmazható a poligráf. Rá kell mutatni mindazonáltal, hogy nem biztos, miszerint a jogalkotó azzal a megfogalmazással, hogy a szaktanácsadót akkor veszi igénybe az ügyész és a nyomozhatóság, ha valamilyen szakkérdésben felvilágosítást kér, valóban kizorította a poligráf alkalmazhatóságát a büntetőeljárás bírói szakából, onnan, ahol a büntetőjogi főkérdések eldöntésére kerül sor. Nem is indokolta meg a jogalkotó a miniszteri indoklásban, hogy miért vonta meg ilyen szűk körben a poligráf alkalmazhatóságának körét, és miért kötötte azt szaktanácsadói kompetenciához.

A megoldás azért szerfelett aggályos, mert az ítélobíróságok a terheltnek, illetve a védelemnek a terhelt poligráfos vizsgálatára vonatkozó bizonyítási indítványát rendre, alapból elutasítják arra hivatkozással, hogy szaktanácsadó nem járhat el az ítélobírói szakban, márpedig a poligráf alkalmazását szaktanácsadói közreműködéshez köti a törvény.

Ez álláspontom szerint valójában megfordítása a kérdésnek, mert nem az a lényeges, hogy a szaktanácsadó bírói szakban való eljárásának kizárása miatt nem alkalmazható a poligráf (egyébként semmi nem tiltja, hogy e szakaszban is eljárjon), hanem helyes ér-

⁷ BERKES GYÖRGY – BELEGI JÓZSEF (szerk.): *Büntető Eljárásjog. Kommentár a gyakorlat számára*. II. kötet 7. pótlás 560/69. p.

telmezzéssel alkalmazható lenne az, amennyiben szakértői bizonyítás mellé rendelnénk. Ezt ugyanis a büntetőeljárás törvény most felhívott rendelkezései nem zárják ki.

A törvény indokolása szerint, mivel a szaktanácsadó működése nem hoz létre bizonyítási eszközt, valójában semmiféle kötőereje nincsen az ügyész, illetve a nyomozóhatóság felé, mert amennyiben utóbbiak rendelkeznek a szükséges szakismerettel, még a szaktanácsadó alkalmazásától is eltekinthetnek. Kivétel ez alól éppen a poligráf, tehát a jogalkotó is, ha bizonytalanul, de megpróbálta elhelyezni a bizonyítási eljárás koordináta-rendszerében a poligráfot – véleményem szerint sikertelenül.

Az indokolás egyébként maga is utal arra, hogy figyelembe véve miszerint a poligráfos vizsgálat egyfajta pszichés hatást jelent a vizsgálati alany személyiségére, „végrehajtását csak specialistának szabad megengedni.”⁸

Érdekes adhéziós probléma továbbá, hogy az indokolás szerint a szaktanácsadóként alkalmazott poligráf *specialista* (szakértő?) véleménye ... – nem lévén bizonyítási eszköz – a bíróság elé nem terjeszthető.

A bírói gyakorlat azonban nyilvánvalóan nem osztja ezt az álláspontot, hiszen a szaktanácsadóként alkalmazott poligráfia-véleményt bizonyítékként kezeli, támogató bizonyítékként, amely önállóan ugyan nem alkalmas valamely kérdés bizonyító erejének megítélésére, de a bizonyítékok körébe beillesztve, azokkal – nyilvánvalóan – egyenértékűként értékelhető. Más kérdés, hogy az ítéldbíróságok általában akkor veszik figyelembe a poligráf szaktanácsadói véleményt – a terhelte terhelőt –, amikor a terhelő bizonyítékok túlsúlyban vannak, és ekkor általában úgy is fogalmazzák az ügydöntő határozatok, hogy „a terhelő bizonyítékokat alátámasztotta a poligráf vizsgálat eredménye is.”

Olyannal személy szerint még nem találkoztam, hogy felmentő ítélet hivatkozásáig volna a poligráf szaktanácsadói vélemény nemleges, tehát a vádlott szavahihetőségét támogató eredményére, de bizonyára van ilyen hazánkban.

Állítható tehát, hogy az új Be. szabályozása de lege lata korrektebbnek tűnik, mint a régi Be.-é, ám tartalmilag mégsem: – azért nem, mert kógens megfogalmazása miatt megszorítja alkalmazhatóságának körét az eljárási szakokban, és mintegy degradálja amikor szaktanácsadói kompetenciához, nem pedig szakértőihez köti.

Kiemelem, hogy a Be., mint alapvető eljárási szűrő permeabilitását mi sem tükrözi jobban, hogy a szabályozás más területein *önmagában* a bírói gyakorlaton alapuló jogértelmezéssel láttunk már „kitörést” bizonyos előírások béklyóiból: markáns behatolása a jogértelmezésnek az Egészségügyi Tudományos Tanács igénybevételenek „visszacsempészése” az orvosszakértői bizonyításba, a mondhatni „demo”-verzióban kodifikált harmadfok szélesre tárása⁹ – hogy csak az eddig már nagyrészt lezárt kérdéseket említsem.

⁸ DVD Complex Jogtár indokolás – online. Az 1998. évi XIX. törvény indokolása – a büntetőeljárásról, a 182. §-hoz (a Szegedi Ítéltábla elektronikus példánya)

⁹ I. A korábbi Be. az orvosszakértői vélemények ütközése esetén a szakértői hierarchia csúcán álló Egészségügyi Tudományos Tanács igénybevételel írta elő. A jelenlegi Be. szabályozása ismeretes; amennyiben az orvosszakértői vélemények között ellentét van, úgy a bíróság harmadik orvosszakértőt jelölhet ki, vagy rendelhet ki egyfelől annak megállapítására, hogy mi az előző két orvosszakértői vélemény közötti eltérés oka, illetve, hogy saját maga alkosson harmadik szakvéleményt. Ebben döntően benne van – implicit módon –, hogy az orvosszakértők véleményeinek ütközése esetén nyilvánvalóan egy magasabb hierarchiai szinten álló orvosszakértői szaktudást célszerű és indokolt igénybe venni. Az Egészségügyi Tudományos Tanács működéséről és szervezéséről szóló jogszabály nem került hatályon kívül az 1998. évi XIX. törvény új rendelkezései folytán. Nem véletlen gybecsésről van-e szó, mikor azt látjuk, hogy számos ügyben az orvosszakértők

Miért ne lehetne hasonlóan állást foglalni, akár jogegységi határozatban – mert nyilván meg volna az eljárásjogi oka – az eljárási keretek tágításában és a garanciális kerítés felhúzásában?

A *favor defensionis* elvét határozottan szolgálná egy ilyen megközelítés és az állam büntető igényének „biztosítása, vagy biztonsága” sem válna oktalan kockázat tárgyává.

Előzetes összegzés

Álláspontom szerint *de lege ferenda* a szabályozást meg kell változtatni: nyilvánvaló retrográd visszalépés lenne, amennyiben a módosító rendelkezés egyáltalán nem szólna a poligráfról, amennyiben azonban szól, akkor először is definiálnia kellene közérthetően, és a szakmai közönség számára is megfelelő irányt mutatva az eszközt, az eljárást, az abból nyerhető bizonyíték jellegét, továbbá meg kell szüntetni az instrumentum kizárását a tárgyalási szakból és a szakértői bizonyítás körébe kell utalni. Ez utóbbi felveti persze azt a kérdést, hogy amennyiben a poligráfos bizonyítás a szakértői bizonyítás körében külön szabályozást nyer, vajon nem adunk-e neki „üzenetként” olyan muníciót, mely által a büntetőeljárás hatóságok kiemelt helyi értéken kezelnék – ami nem lenne helyes –, összehasonlító analízissel megközelítve. Ilyen alapon persze valamennyi szóba jöhető szakkérdést meg kellene nevezni az eljárás törvényben, ami nyilvánvalóan otromba hiba lenne.

A legtisztább módszernek – közel korrekt megoldásnak – azt tekinthetnénk, ha a jogalkotó meghagyva a Be. rendelkezéseiben a poligráfos vizsgálatot, *egy szakértő igénybevételét kötelezővé tevő rendelkezéssé alakítaná át, mégpedig akként, hogy a büntetőeljárás tárgyalási szakában is indítványozható legyen az igénybevétele, és az ítélőbírók elrendelhessek annak igénybevételét úgy az első-, mint a másodfokú eljárásban – utóbbiban esetleges részbizonyítás keretében – egyaránt.*

véleményének ütközése esetén a bíróságok továbbra is az Egészségügyi Tudományos Tanácshoz fordulnak és annak szakvéleményét mindenben elfogadják, tekintve, hogy ez a szakmai hierarchia csúcsa. A bizonyítékok egyenértékűsége nem feltétlenül azt, hogy a hatóságok, illetve a bíróság ne vehetné figyelembe azt, hogy a szakértői hierarchiában milyen szinten foglal helyet az adott szakértő; az ítélkezési gyakorlat tapasztalatai egyértelműen arra utalnak, hogy általában a hierarchiában magasabban álló szakértők, illetve szakértői testületek megbízhatóbb szakvéleményeket adnak a széleskörűbb gyakorlati tapasztalatok és szakmai tapasztaltság okán – nem pedig a tekintélyelvűség miatt.

2. Ugyancsak a gyakorlat elhajlására bizonyíték és megfontolásra ajánlható a *de lege ferenda* jogalkotás számára a harmadfokú felülbírálat kérdésköre. A harmadfokú felülbírálatot a Be. novellája azért hozta be, mert a jogalkotó felismerte, hogy bizony vannak olyan esetek, mikor rendes jogorvoslatiág keretében kell biztosítani a büntetőjogi főkérdések egyikében, a bűnösség kérdésében való eltérő állásfoglalások rendbetételét.

A novella a harmadfokú eljárást rendkívül szűk körre korlátozta eredetileg, és a törvényszövegen azóta sem történt változtatás.

A gyakorló bírák azonban felismerték, hogy ez a rendszer a harmadfokú eljárásnak csupán az ún. „demo verziója”, egy lebutított változata, ami valójában nem alkalmas az igazi harmadfokú eljárás szerepének betöltésére. Ezért hát a gyakorlat – meggyőződésem szerint indokoltan – kibővítette és kitágította a harmadfokú felülbírálat határait. Számos és hosszas szakmai vita, kollégiumvezetői értekezleteken elhangzott eltérő álláspontok összecsapása vezetett végül is oda, hogy a rendszer az eljárásjogi szabályozás kereteit meghaladva lényegében megállapodott.

Hadd szolgáljak alternatívával is. E másik megoldási lehetőség visszatérést hozhatna a „régí” Be.-hez, azaz nemes egyszerűséggel nem szólna erről a bizonyítási eszközzől.

Sajnos azonban megvan a rendelkezés, ezért ez utóbbi verziót kevésbé járható útnak látom; marad tehát a mindenben korrekt, az Egyezményhez – és az Alapjogi Karta integrálása folytán ahhoz is – hű belső jogi szabályozás, a kérdés gyökeres átgondolása: akár tiltás formájában is.

A megbízhatósági tesztek eredményeit eseti, magas szakértői kompetenciát felmutató testületnek kellene feldolgozni – a globalizmus jegyében valamennyi, e pillanatban hozzáférhető és a tudományok más területein is rangos értékeket felmutatni tudó külföldi szakértői műhelyek anyagának feldolgozásával.

Az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. §-ában írt tisztességes eljáráshoz való jog elve maradéktalan érvényesülésének további példamutató garanciája lenne egy ilyen megoldás.

A külföldi példák

Hazánkban egyelőre nem büszkélkedhet vastag gyökérrzel a poligráfiában jártas szakértők, szaktanácsadók szakmai tömörülése, vagy legalábbis az latens lehet: az internetet pásztázva erre utaló link nem tűnik elő, a legmegbízhatóbb, legalaposabb kereső motorokkal sem. Megtalálható viszont az Európai Poligráf Szövetség és a Brit-Európai Poligráf Szövetség honlapja.¹⁰

Ami szembetűnő, hogy a Szövetségeknek nincs magyar tagja, a szomszédos államok viszont szinte kivétel nélkül reprezentálják magukat és Izrael van markánsan jelen az előbbiben. Nem túl informatív viszont a honlapok tartalma – ami nyilván a tartalomszolgáltató hibája –: gyakorlatilag semmilyen érdemleges adatot nem tud meg a szorgos keresgélő. A Brit-Európai szövetség professzionalitása szembetűnő: alkotmányuk és viselkedési kódexük is van. A kormányzó testület tagjai viszont – gyanúm szerint – valójában amerikaiak ...

Példa az Európai Unió egyik meghatározó tagállamából – a német nemzeti gyakorlat:

A Németországi Szövetségi Köztársaság szövetségi szintű gyakorlata egyértelmű, ugyanis tiltó, de legalábbis nemleges.

A szövetségi Büntetőeljárás Törvény (Strafprozessordnung – „StPO”) 1998-tól hatályos szövege nem tesz említést erről a bizonyítási eszközzől; másokról, mint a szakértői bizonyítás, stb. viszont igen. A StPO 81. és 136a. (tiltott bizonyítás) szakaszainak értelmezése kapcsán került keresttűzbe az intézmény.

¹⁰ <http://www.europeanpolygraph.org/> és <http://www.europolygraph.com/> (Letöltés ideje: 2011. május 30.)

Az ítélőbíróságok gyakorlatát vizsgálva azonban megállapítható, hogy nyilván kialakult egy, a hazai „rég” Be. szabályozásához hasonló szituáció, azaz, a nemzeti hatóságok alkalmazták a poligráfot, erre vonatkozó különös eljárási szabályozás hiányában is. A Szövetségi Alkotmánybíróság konkrét ügyben ugyan a folyamodó terheltnek idevágó indítványával kapcsolatosan nemlegesen foglalt állást, de kiderül, hogy a német gyakorlat akár első-, akár másodfokon is megengedi a bírói szakban a poligráf bevetését.

A többrendbeli megrontás miatt indult ügyben a terhelt kérte, hogy vizsgálják meg poligráffal, de *mind az első, mind a másodfok elutasította* az indítványát.

Ezt támadta a terhelt alkotmányjogi panasszal, de gyér volt az indítványa. A BVerfG érdemi vizsgálatot nem folytatott, azaz nem fogadta be a panaszos indítványát. Ezt azzal indokolta, hogy a panaszos gyakorlatilag a Be. szabályait támadta, illetve Be-sértésre hivatkozott, és megjelölt ugyan alkotmányi cikkelyeket, de nem vezette le, hogy azokat a bizonyítási indítvány elutasítása miért sértené. A panasz befogadhatóságának tartalmi kritériuma lett volna az alkotmánysértés részletes kifejtése. Ez azonban elmaradt.¹¹

A döntésből tehát nem következik, hogy a poligráf használata (vagy mellőzése) ne lenne támadható, vagy tágabban: a bizonyítási indítványok elbírálásának kérdése ne lenne támadható (pl. önkény kimutatása esetén igen, mondja a BVerfG), pusztán arról van szó, hogy a gyérül megírt panasz elvérzett a szigorú befogadhatósági szűrőn.

Poligráf a Tengerentúlon

Az Amerikai Egyesült Államok igazságszolgáltatási rendszere ugyan alapjaiban eltér a kontinentális berendezkedéstől (Common Law rendszer), ám mégis érdemes legalább a poligráfos vizsgálat normatív és szervezeti alapjait görcső alá venni.

Ami a normatív alapokat illeti, ki kell jelenteni, hogy nem valamennyi állam osztja a poligráf megengedhetőségét. Strukturális oldalról megközelítve a szövetségi haderő (US Army) kötelékébe tartozó katonák esetében azonban teljes mértékben elfogadott a módszer a bűncselekmények felderítése alkalmával. A poligráfos vizsgálat általános elfogadását nyomozati büntetőparancsban (US Army Criminal Investigation Command) rendelték el.¹²

A megengedő államok államszintű törvényben rendelkeznek az alkalmazhatóságról illetve értékelhetőségről.

New York Államban (főváros: Albany) a Bűncselekmények Áldozataival kapcsolatos Törvénykezési Gyűjtemény 1990. évfolyam 17. jogesete világosan rendeli: „a szexuális bűncselekmények sértettjeivel szemben poligráf *nem* alkalmazható.”¹³

¹¹ http://www.bundesverfassungsgericht.de/cn/decisions/rk19980407_2bvr182797.html (Letöltés ideje: 2011. május 30.)

¹² https://www.rmda.army.mil/foia/foia_readingroom/%28a%29%282%29%28B%29%20-%20State%20of%20policy%20and%20interpretatio%5CALL%5Cr195_6.pdf (Letöltés ideje: 2011. május 30.) 18. p.

¹³ http://www.ag.ny.gov/bureaus/criminal_prosecutions/pdfs/crime_time_line.pdf [Letöltés ideje: 2011. május 30.] a következő törvényi alapon: „New York Criminal Procedure Law (“CPL”) 160.45”

A tiltás okául a jogalkalmazó ügyészség és bíróság egyaránt azt jelölte meg, hogy nem állnak rendelkezésre megbízható értékelések arra, hogy a módszer megfelelő mértékű bizonyossággal szolgáltathat bizonyítékot (mentőt és terhelőt egyaránt).

Más államok fenntartások nélkül fogadták be a bizonyítási eszközt és az abból nyert bizonyítékokat mindenben elfogadhatónak értékelik. Olyannyira, hogy egyes államokban a poligráfós vizsgálat terhelti megtagadása felállítja a bűnösség vélelmét – ami nagyon messze van a kontinentális felfogástól – ezért csupán jelzem.

Nagyon széles körben alakult ki ugyanakkor a poligráf-szakértők szakmai szerveződése.

Kiváló terep az interneten elérhető (össz-nemzeti) Amerikai Poligráf Egyesület honlapjának¹⁴ (APA) böngészése.

A honlapnak a *küldetést* kinyilvánító része a következő:

Az 1966-ban megalapított Amerikai Poligráf Egyesületnek több mint 2500 tagja van és ők arra hivatottak, hogy egy felelős és értékes jelentést adjanak az igazság vizsgálatának, amellyel egyszer s mind a legmagasabb színvonalon biztosíthatják a poligráfós vizsgálatok területén a morális etikai és professzionális viselkedés normáit. Az Amerikai Poligráf Egyesület vezető professzionális poligráf társaság, amely megalapította, kidolgozta a terület technikai-, gyakorlati-, intézményi-, kutatási-gyakorlatot fejlesztő és oktatási aspektusait.

Az Amerikai Poligráf Egyesület célja az, hogy az emberiséget az *igazságvizsgálat* (*serving the cause of Truth*) területén a következő mércéknek megfelelően lássa el tudással:

- egységes, objektív és tisztességes igazságszolgáltatást biztosítson mindenkinek,
- bátorítsa és támogassa a kutatást, fejlesztést és oktatást azáltal, hogy abból az egyesület tagjai fejleszthessék tudásukat, csakúgy mint bárki másét, aki az ezáltal nyervehető információkkal érintett,
- megállapítsa és elrendezze mindazon elveket, amelyek alapján az egyesületi tagság elnyerhető,
- irányítsa és megszabja az egyesület tagjainak viselkedési normáit az etikai kódexszel, és a tudományág gyakorlati elveivel és sztenderdjeivel.

Már e bevezetőből világosan látszik, hogy az Amerikai Egyesült Államokban egyesületi szinten is rendkívül komolyan foglalkoznak az igazságkeresés kérdésével.

Az Amerikai Poligráf Egyesületnek szabályos *alkotmánya* van. A dokumentum ily módon tehát „belső alkotmányi” szinten mondja ki, hogy a poligráfós vizsgálatnak az igazság kiderítése a célja, az egységes objektivitás és tisztességes eljárás (fairness) elvei mentén mindenki számára. A szervezetnek tehát fő szabályozási és eljárási elve a tisztességesség. Egyéb rendelkezései is alapvetően messzemenőig biztosítják az egyesület transzparenciáját. Az alkotmány nagyon komoly szervezetiséget tükröz; igazgatótanács vezeti az egyesületet, amely elnökből, alelnökből, titkárból, előző elnökből és különféle testületekből, valamint egyéb tisztségviselőkből áll. Ezek megválasztásának módját, tevékenységük transzparenciáját és felelősségüket ugyancsak kimerítően rögzíti. A 2007. augusztus 21. napján hatályba lépett alkotmány tehát összességében rendkívül komoly szervezetiségről tanúskodik.

Az Amerikai Poligráf Egyesület vallja, hogy a jelenleg rendelkezésre álló tudományos eredmények igazolják és támogatják a poligráfós vizsgálat megbízhatóságát. Csak-

¹⁴ <http://www.polygraph.org/> (Letöltés ideje: 2011. május 30.)

is ezáltal biztosítható, hogy a büntető igazságszolgáltatásban megfelelő helyére kerüljön a tudományág és a gyakorlata. Ennek érdekében szükségesnek tartották egy megfelelően kiképzett vizsgabiztos alkalmazását, aki a vizsgálatok elvégzésekor a kardiovaszkuláris-, légzési- és elektrodermális aktivitásokat megbízhatóan tudja mérni, és amely mellett egy megfelelő adminisztráció is helyet foglal, ugyanis a kiértékelési rendszernek ez a kellő feltétele. Az egyesület 1980 óta 80 olyan kutatási tervet tart számon, amelybe 6380 poligráf vizsgálatot vontak be és ezáltal 98 %-os pontosságúra sikerült felkúsztatni a vizsgálati eredmények megbízhatóságát. Emellett 16 olyan vizsgálódás is megtörtént, amelyben összesen 810, laboratóriumi körülmények között tesztelt esetet dolgoztak fel, és ezáltal 81 %-os átlagos pontosságot sikerült elérni. Az nem derül ki a poligráf megbízhatósági kutatások eredményeiből, hogy ez az „átlagos megbízhatóság” (vagy találati pontosság) miként ellenőrizhető. Álláspontom szerint az objektív igazság megismerésére való törekvés ugyan nagyon helyes irány, de az nyilvánvaló, hogy az objektív igazság az esetek döntő részében nem deríthető ki, ily módon utólagosan sem biztosítható az átlagos találati arány százalék pontosságú megbízhatóságra való kidolgozása.

Mindazonáltal kimondható, hogy a rendkívüli igényességre törekvő egyesület célkitűzése, alkotmánya, etikai kódexe és gyakorlati alkalmazási elvei a büntető igazságszolgáltatás koordinátarendszerében megfelelő helyi értéket látszanak biztosítani. Ehhez képest a hazai büntetőeljárás szabályozás és környezete egyenesen csökevényesnek mondható, a szakértőiségből szaktanácsadóiságra lefokozás nem vált a bizonyítási eszköz javára.

A most írtak tanúságai alapján megjósolható, hogy a jogalkotásnak a poligráf vizsgálat esetén is komolyan el kell majd mozdulnia a későbbiekben. Nem lehet megelégedni azzal, hogy a poligráf vizsgálatot szaktanácsadói szinten „intézzük el”, mikor tudjuk, hogy a terhelt védekezésének igazságtartalmát ezzel a módszerrel is mélyrehatóan értékelni lehet, az így nyerhető bizonyíték teljes mértékben egyenrangú a többivel. Ezért a bíróságnak, az ítélőbíróságnak a bizonyítékok mérlegelése, értékelése körében ez a szegmens nem maradhat figyelmen kívül.

Végső összegzés és a de lege ferenda javaslat

A következő eljárási jogalkotásnak helyére kell tennie a poligráf vizsgálatot. Legelőször megfelelően definiálnia kell a poligráf, mint bizonyítási instrumentum fogalmát, a hardveres és szoftveres környezetet garanciális módon meg kell jelölni és ki kell bontani, továbbá a Be.-nek a szakértőre vonatkozó rendelkezései között kell elhelyezni. Akár az elmeorvos szakértői vizsgálatra vonatkozó előírásoknak megfelelően két szakértős vizsgálatot is elő lehet írni a poligráf bizonyításhoz, mégpedig úgy, hogy az egyik szakértőnek pszichológusnak, a másiknak pedig biofiziológusnak kellene lennie. Ez a kérdés azonban nyitott; a szakértői kamarákkal, illetve az Egészségügyi Tudományos Tanáccsal való konzultációt követően lehetne megnyugtatóan állást foglalni abban a kérdésben, hogy milyen szervezeti és szakértői kompetencia-allokációt kellene biztosítani a poligráf vizsgálatnak.

Meg kellene határozni azt, hogy valójában mi is a poligráfós vizsgálat célja, mi a beltartalma. Meggyőződésem, hogy a helyes felfogás az, miszerint a poligráfós vizsgálat valójában a terhelt vallomásának igazságtartalmát hivatott feltárni. Az ártatlanság vélelme elvének ez a megfogalmazás felelne meg; a „hazugságvizsgálat” már eleve azt feltételezi, hogy valójában azt ellenőrizzük, a terhelt „hazudik-e”. Álláspontom szerint a szakértői vizsgálatnak a célja annak megállapítása, hogy a terhelt *igazat mond-e*.

Ki kell dolgozni és megfelelő dokumentum formájában közzé kell tenni mindazokat az elveket, amelyek mentén a poligráfós vizsgálat haladhat. Ki kell dolgozni azokat az elméleti és gyakorlati szttenderdeket, amelyek kellő iránymutatást adhatnak – az egységesség, az objektivitás és a tisztességes eljárás elvéhez igazodva – arra, hogy a poligráfós vizsgálat valóban tükrözze a mindenkori természettudományos vívmányokat és eredményeket. Nem látnám indokolatlannak akár ún. módszertani levél összeállítását, ami megrajzolná a poligráfós vizsgálat szakértői-módszertani kereteit. A hazugságvizsgálat alapvetően a terhelt által az egyes bizonyítékok tekintetében tanúsított biofiziológiai aktivitásait veszi alapul, ami nyilvánvalóan alapvetően természettudományos-szakértői kérdés. Még pozitívabban körvonalazva: az orvosszakértőiséghez áll ez a szakértelem közelebb. Miután a poligráffal a szakértő valójában a terheltnek az aktuális neurofiziológiai állapotát teszi górcső alá, neurofiziológiai szakértelmet látnék leginkább megfelelőnek a kérdés adekvát megválaszolásához. Az eljárásjogi diszharmonia nem maradhat fenn, azt valahogyan ki kell küszöbölni.

Az objektív igazság valójában ténykérdés, megközelítése csak ismeretelméleti alapon lehetséges. A büntető igazságszolgáltatás csak elveiben törekszik az objektív igazság kiderítésére, in facto nincs garancia arra, hogy az esetek zömében valóban az objektív igazság derül ki. Az ítélőbíróságnak azonban a bizonyítékok értékelése, mérlegelése alkalmával valamennyi rendelkezésre álló bizonyíték feltárása után van lehetősége ezekben megnyugtatóan állást foglalni. Az „ítéleti bizonyosság” kategóriája rendkívül mozgékony talaj, amolyan vékony jég, amelyen óvatosan kell mozogni, csúszkálni. A büntetőeljárás során valamennyi szóba jöhető bizonyítékot egyenrangúan kell kezelni, így ha már a jogalkotó belebocsátkozott a poligráfós vizsgálat eljárásjogi szabályozásába, akkor azt megfelelően helyére kell tenni, a bizonyítási eljárás rendszerében az őt megillető helyi értéket kell neki biztosítani.

Az eljárás tisztességéhez, tisztaságához elengedhetetlen valamennyi bizonyítási eszköz bevezetőségének biztosítása, ezek sorából a poligráfós vizsgálat sem rekeszthető ki; meggyőződésem, hogy az igazmondás vizsgálata szakkérdés, mégpedig különleges szakértelmet igénylő, olyan, amely neurofiziológus és/vagy pszichológus szakértő igénybevételét okvetlenül szükségessé teszi. Az így nyert bizonyíték egyenértékű a többivel, nem szorítható a poligráfós bizonyítás a nyomozati szakra, azt a tárgyalási szakban is biztosítani kell, ellenkező esetben sérül a tisztességes eljáráshoz való jog.

Az igazságszolgáltatáshoz való jog *alapvető emberi jog*. Nemkülönben az a tisztességes tárgyaláshoz (eljáráshoz) való jog is.

Ezek egyik alapeleme az igazságszolgáltatás alrendszeréhez, vagy összetevőjéhez való hozzáférés joga is. Az igazságszolgáltatáson belül a büntető igazságszolgáltatásnak fő eleme a bizonyítás, al-elemei az egyes bizonyítási módszerek. A különleges szakértelmet igénylő vizsgálódás terepe a szakértői bizonyítás, az azon belül történő bizonyítási alrendszerek az ügy természetéhez képest műszaki-, orvos-, illetve egyéb másodlagos alrendszeri szakértői bizonyítások. Ezek között kell elhelyezni a terhelt igazmondá-

sának vizsgálatát is a már mondottak szerint a szakértői, azon belül orvosszakértői, azon belül pedig pszichológus és neurofiziológus szakértői bizonyítás keretében.

Ha mindez megvalósul és megfontolt, korrekt törvényi bennfoglalást nyer, közelebb kerülünk a tisztességes eljárás elvének maradéktalan betartásához.

E sorokkal köszönti *Prof. Dr. Cséka Ervint* jubileuma alkalmából egykori hallgatója.

TIBOR KATONA

LIE DETECTION – FOCUSING ON THE
EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS (ECHR)

(Summary)

One cannot claim that lie detection is a favourite or highlighted object in centre of examinations by experts during the criminal procedure.

However everyday's comprehension tend to think lie detection has highest priority among several and widespread obtained evidences.

Nevertheless the question is more than esoteric: why this tool should deserve a degraded fate in Hungarian Procedural Law? Also we guess why is it highlighted in the Code of Criminal Procedure in spite others are not and why this is presented and stipulated in details although others are significantly less detailed – or not?

Not mentioning doubts in details it is time to ask however: is not this a question particularly having been pulled out from the environment of Common Law as if intruding into basically European (Roman) Law? Nevertheless I feel that lie detection has the dignity in evidence collection and proving – but must be in proper place in comparison with Common Law systems – otherwise shall be avoided and used as before: one amongst others (*primus inter pares*) with not detailed ruling – in line with the decision of the Supreme Court of republic of Hungary referred.

These are being examined by me in this small article. Try and enjoy!